

УДК 94:327

ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНА І ДИПЛОМАТИЧНА ІСТОРІЯ ІСПАНІЇ: ЧЕРЕЗ ТЕРЕНИ ДО СЬОГОДЕННЯ

ЦВАТИЙ В.Г.,
Перший
проректор
з науково-
педагогічної
та навчальної
роботи
Дипломатичної
академії України
при МЗС України,
кандидат
історичних наук,
доцент
кафедри
дипломатичної
та консульської
служби,
заслужений
працівник освіти
України

Рецензія: *История Испании. Том I. С древнейших времён до конца XVII века: Научное издание / А.О. Чубарьян, В.А. Ведюшкин, Г.А. Попова, М.А. Липкин. – М.: «Индрик», 2012. – 696 с., ил.*

Рецензія: *История внешней политики Испании / Н.Е. Анисеева, В.А. Ведюшкин, И.Ю. Медников. Серия «История внешней политики зарубежных стран»: Научное издание. – М.: Международные отношения, 2014. – 504с.*

Пропоновані читачеві наукові видання об'єднані спільним об'єктом дослідження – Іспанія, та предметом дослідження – суспільство, політика і дипломатія Іспанії. Сучасні підходи до вивчення іспанської історії та сьогодення надали можливість дослідникам повному поглянути на численні сторони минулого життя і сучасності цієї держави.

Перша в переліку рецензованих видань є книга, яка являє собою колективну наукову розвідку щодо витоків та становлення інститутів зовнішньої політики і дипломатії в контексті світових процесів. У цілому ця наукова праця за планом має складатися із трьох томів. У першому томі поєднання хронологічного, проблемного і регіонального підходів надало можливість авторам – О.О. Чубарьяну, В.О. Ведюшкіну, Г.О. Поповій, М.А. Липкіну – проаналізувати найбільш важливі проблеми іспанської історії в їх динаміці, і в той же час продемонструвати різноманітність регіональних варіантів і варіативності розвитку (с. 24). Особливе місце

в книзі посідає тема взаємодії та взаємовпливу в історії Іспанії цивілізацій Заходу і Сходу, розглядається питання про роль Іспанії в історії Америки.

Перша частина рецензованого видання присвячена періоду давньої історії Іспанії. У другій частині розкривається політична, культурна і регіональна історія Іспанії доби Середньовіччя (вестготської монархії, мусульманської Іспанії, історії християнського королівства Іспанії XIV-XV століття). Мова також йдеться і про періоди реконквісти, становлення інститутів державності християнських королівств, витоки іспанської дипломатії, іспансько-португальські відносини XII – першої половини XIV століття.

У третій частині досліджуються питання, пов'язані з розвитком Іспанії на початку раннього Нового часу: об'єднання піренейських королівств доби Фердинанда і Ізабелли, особливості культури країни в епоху католицьких королів. Увага також акцентується на зовнішній політиці і дипломатії Іспанії кінця XV – кінця XVII століть, зокрема в період Італійських воєн (1494-1559рр.), великих географічних відкриттях та становленні інститутів державності колоніальної імперії Іспанії в період раннього Нового і Нового часу (с. 395).

Заключний розділ пов'язаний із дослідженнями, присвяченими економіці, політиці й культурі Іспанії в XVII столітті, історії іспанської монархії в цей період, добі Олівареса, відновленню суверенітету Португалії, суспільно-політичній історії Іспанії за доби Карла II, а також культурі «Золотої доби» Іспанії. У цей період іспанська культура, політика і дипломатія як ніколи вплинули на інституційний розвиток та формування європейської системи міжнародних відносин, етапи становлення міждержавних двосторонніх відносин.

Видання містить численну кількість кольорових і чорно-білих ілюстрацій, карт, бібліографію і вказівники (хронологічний, географічний та поіменний), а також зміст іспанською мовою.

У головному тексті наявні вкраплення, присвячені персоналіям государів, політиків і дипломатів, історії міст, визначним подіям, архітектурним і літературним пам'ятникам.

Історичний контекст з іспанської проблематики вдало продовжується у виданні 2014 року – «Історії зовнішньої політики Іспанії» (М., 2014). У даній книзі на системній основі викладається історія і сучасний стан зовнішньої політики і дипломатії Іспанії від часів утворення єдиної держави на Піренейському півострові наприкінці XV століття і

до початку XXI століття. Розглянуто і проаналізовано головні події іспанської дипломатичної історії, найбільш вагомими напрямками зовнішньої політики Іспанії – європейський, середземноморський і атлантичний; динаміка взаємовідносин Мадрида з окремими державами і регіонами. Також подано історико-політичні портрети найбільш відомих державних діячів, міністрів закордонних справ і дипломатів. Головну увагу зосереджено на аналізові багатосторонніх взаємозв'язків зовнішньої та внутрішньої політики в контексті змінного стану і статусу Іспанії в Європі та у світі.

Особливий інтерес викликає розділ 21 «Іспанія і світове співтовариство на початку XXI століття», в якому висвітлено роль і місце Іспанії у світовому співтоваристві глобалізованого світу. У XXI столітті зріс вплив і статусність Іспанії у світовому і регіональному співтоваристві, посилилась значущість її зовнішньої політики і дипломатії, розширилося співробітництво іспанської держави з провідними державами світу, державами пострадянського простору, державами Сходу та АТР як у двосторонньому форматі, так і в рамках міжнародних організацій. На сьогодні вона є достатньо як політично, так і дипломатично активною державою на Європейському континенті (с. 431-441).

Наприкінці в книзі містяться додатки: список глав зовнішньополітичного відомства Іспанії (1714-2011); хронологічний вказівник; список скорочень та обширний список використаної та рекомендованої літератури, географічні та історичні карти.

У цілому ж, читач отримав у своє розпорядження аргументовані, й змістовні, виважені в науково-теоретичному і методичному плані та видані на високому поліграфічному рівні видання. Висловлю сподівання, що рецензовані книги зацікавлять студентів-міжнародників та слухачів Дипломатичної академії України при Міністерстві закордонних справ України, допоможуть їм у кращому розумінні сучасності на історичних прикладах у засвоєнні начальних курсів «Регіоназнавство і країнознавство», «Компаративна історія, теорія і практика дипломатії», «Дипломатія іноземних держав», «Дипломатична і консульська служба», «Світова дипломатія: історія і сучасність» та ін.

Історія зовнішньої політики і дипломатії Іспанії – це поетапно змінюючі один одного злети й падіння, карколомні успіхи й трагічні невдачі, періоди кривавих війн, повної міжнародної ізоляції і мирного продуктивного співробітництва. Серед

керівників іспанського зовнішньополітичного відомства і дипломатів є досить багато талановитих особистостей, гідних наслідування. Історія та сучасна модель іспанської дипломатії свідчать про вагомий внесок цієї держави в політичний і дипломатичний світовий інституційний розвиток. Її традиції та сучасний дипломатичний інструментарій з усією очевидністю підтверджують ту просту істину, що лише політика діалогу і компромісу, політика мирного економічного, науково-технічного і культурного співробітництва, політика активного нейтралітету і пацифізму, яка передбачає відмову від війн, політика неучасті в збройних конфліктах інших держав і могутня гуманітарна й посередницька політико-дипломатична складова, політика, яка підтримує інтеграційні процеси, яка визнає загальнолюдські цінності, яка поважає самобутність, культурне розмаїття, різноманіття і незалежність інших країн, народів і культур, загалом – це саме та політика, якої намагається дотримуватися і впроваджувати в життя Мадрид початку XXI століття, як політику – найбільш реалістичну,

виважену, плідну і взаємовигідну для усіх членів міжнародного співтовариства.

У цілому зазначені вище видання надають можливість читачеві, спираючись на історичні корені та традиції Іспанії, зрозуміти і багаточисленні процеси сьогодення в цій державі, включаючи особливу, не завжди зрозумілу нам «толерантність» по відношенню до масової імміграції з мусульманського Сходу до Іспанії, чи невідому звідки виринаючу в моменти особливих загроз та небезпеки для іспанців згуртованість громадянського суспільства.

Хочеться сподіватися, що ці книги стануть корисними знахідками для спудеїв, політиків, державних службовців і дипломатів, які з інтересом познайомляться з витоками і сучасною моделлю дипломатичної служби й зовнішньої політики Іспанії.

Стаття надійшла до редколегії 16.04.2014

Прийнята до друку 14.05.2014